

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ  
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ  
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ЦЕНТР НАУК ПРО МИР ПРИ ПІЗАНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ  
ПІЗАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ  
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ  
ПРАВ ОСОБИ ТА ПРАВ НА ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ  
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ**

*Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції  
(10 квітня 2025 р., Ужгород — Піза)*

УДК 347.121.2:004.946(477+4)  
П 69

**П 69** Проблеми правового регулювання забезпечення особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (10 травня 2025 р., Ужгород — Піза) / Ужгородський національний університет; за заг. ред. проф. С. Б. Булеци, проф. М. В. Менджул. Ужгород, 2025. 200 с.

ISBN 978-617-8390-95-2

У науковому збірнику опубліковано матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми правового регулювання забезпечення особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації», що відбулася 10 травня 2025 р. у змішаному форматі на базі двох університетів — Ужгородського національного університету та університету м. Піза, Італія.

Для наукових та науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, студентів правничого напрямку, юристів-практиків, усіх, хто цікавиться питаннями юриспруденції.

*Рекомендовано до друку  
Вченою радою юридичного факультету  
Ужгородського національного університету  
(протокол № 13 від 17 квітня 2025 року)*

Міжнародна науково-практична конференція проведена в рамках проєкту «Права на віртуальні активи та особисті немайнові права в епоху цифровізації», що фінансується Міністерством освіти і науки України.

Оргкомітет III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми правового регулювання забезпечення особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації» може не поділяти думки учасників. Відповідальність за зміст і достовірність поданого матеріалу несуть автори та їхні наукові керівники.

ISBN 978-617-8390-95-2

© Ужгородський національний університет, 2025  
© Колектив авторів, 2025

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE  
STATE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION  
«UZHGOROD NATIONAL UNIVERSITY»  
FACULTY OF LAW  
LVIV STATE UNIVERSITY OF INTERNAL AFFAIRS  
INTERDISCIPLINARY CENTER FOR PEACE SCIENCES AT THE UNIVERSITY OF PISA  
UNIVERSITY OF PISA

## **PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF THE PROTECTION OF PERSONAL NON-PROPERTY RIGHTS AND RIGHTS TO VIRTUAL ASSETS IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION**

*Materials of the III International Scientific and Practical Conference  
(April 10, 2025, Uzhhorod — Pisa)*

Uzhhorod — Pisa, 2025

**П 69 Problems of legal regulation of the protection of personal non-property rights and rights to virtual assets in the context of digitalisation:** materials of the International Scientific and Practical Conference (May 10, 2025, Uzhhorod — Pisa) / Uzhhorod National University; edited by Prof. S.B. Buletsy, Prof. M.V. Menzhul. Uzhhorod, 2025. 200 p.

ISBN 978-617-8390-95-2

The scientific collection publishes the materials of the III International Scientific and Practical Conference «Problems of legal regulation of the protection of personal non-property rights and rights to virtual assets in the context of digitalisation», which took place on May 10, 2025 in a mixed format on the basis of two universities — Uzhhorod National University and the University of Pisa, Italy.

For scientists and scientific and pedagogical workers, doctoral students, postgraduate students, law students, practicing lawyers, everyone who is interested in jurisprudence.

*Recommended for publication  
By the Academic Council of the Faculty of Law  
of Uzhhorod National University  
(Minutes No. 13 of April 17, 2025)*

#### Редакційна колегія:

**Miriam Schettini** — Postdoctoral Researcher in International Law, Department of Law, University of Pisa

**Prof. Enza Pellecchia** — Prorettrice per la coesione della comunità universitaria e il diritto allo studio, è professoressa ordinaria di Diritto privato al Dipartimento di Giurisprudenza.

**Prof. Gianluca Brunori** — professore ordinario di Politica Alimentare, Direttore del CISP.

**Prof. Leonardo Pasquali** — Full Professor in International Law: University of Pisa, Faculty of Law.

**Барабаш О. О.** — доктор юридичних наук, професор, завідувач науково-дослідної лабораторії актуальних проблем правозастосовної та правоохоронної діяльності ННІ права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ, голова Ради молодих вчених ЛьвДУВС;

**Булеца С. Б.** — завідувач кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ», доктор юридичних наук, професор;

**Заборовський В. В.** — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

**Лазур Я. В.** — декан юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ», доктор юридичних наук, професор;

**Менджул М. В.** — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

**Панкевич О. З.** — кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії, історії та конституційного права ННІ права та правоохоронної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ;

**Петрецька Н. І.** — доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ», заступник декана юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ» з міжнародних зв'язків;

**Ревуцька І. Е.** — кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

**Рогач О. Я.** — проректор із науково-педагогічної роботи ДВНЗ «УжНУ», доктор юридичних наук, професор;

**Фазикош В. Г.** — кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ», Заслужений юрист України;

**Чепис О. І.** — кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»;

**Черевко П. П.** — заступник декана з навчальної роботи, кандидат юридичних наук, професор кафедри цивільного права та процесу;

**Шимон С. І.** — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ».

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Buletsa S., Chepys T.</b> Private law regulation of avatars in virtual worlds.....                                                                                                                          | 9  |
| <b>Buletsa S., Danilovska Y.</b> Legal consequences of invalidation of the contract and digitalization .....                                                                                                   | 13 |
| <b>Prodan B.</b> Digital identity: legal challenges and prospects in the EU.....                                                                                                                               | 16 |
| <b>Авторгов А. М.</b> Звернення стягнення на віртуальні активи у виконавчому провадженні .....                                                                                                                 | 20 |
| <b>Барабаш О. О.</b> Моральна шкода в епоху цифровізації: зарубіжні моделі правового регулювання.....                                                                                                          | 22 |
| <b>Барабаш О. О., Афтанасів В. М.</b> Правове забезпечення захисту прав на цифрові активи у блокчейн-системах: виклики та перспективи регулювання криптовалют і децентралізованих фінансових інструментів..... | 27 |
| <b>Бисага Ю. Ю.</b> Правове визначення статусу віртуальних активів: міжнародні стандарти та національні виклики .....                                                                                          | 31 |
| <b>Гайванюк І. І.</b> Фінансовий контроль у сфері публічних фінансів: правові механізми і практика .....                                                                                                       | 33 |
| <b>Гайдулін О. О.</b> Честь і гідність офіцера — особисте немайнове право на командну дискрецію та бойовий імунітет: питання кваліфікації та юрисдикції.....                                                   | 36 |
| <b>Горбатенко К. Р.</b> Право на ім'я, честь і гідність: проблеми судової практики в Україні..                                                                                                                 | 40 |
| <b>Гринько А. Р.</b> Поняття та ознаки юридичної відповідальності.....                                                                                                                                         | 44 |
| <b>Гуменюк В. В.</b> Диджиталізація нотаріату в Україні: переваги та недоліки .....                                                                                                                            | 47 |
| <b>Дегтяр К. Р.</b> Право фізичної особи на інформацію про стан здоров'я: сучасні проблеми правового регулювання.....                                                                                          | 50 |
| <b>Долинська М. С.</b> До питання складання заповітного розпорядження щодо немайнових прав.....                                                                                                                | 53 |
| <b>Донець А. Г.</b> Особисті немайнові права спортсменів в контексті цифровізації суспільних відносин .....                                                                                                    | 55 |
| <b>Жишко І. І.</b> Форми насильства в сім'ї.....                                                                                                                                                               | 58 |
| <b>Заборовський В. В., Манзюк В. В., Копча І. І.</b> Стратегії монетизації відеоігор: правовий та економічний виміри.....                                                                                      | 61 |
| <b>Іващенко В. А.</b> Підходи європейського суду з прав людини до тлумачення права інтелектуальної власності (немайнових та майнових прав).....                                                                | 63 |
| <b>Кіктьова А. Є.</b> Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості в умовах цифровізації .....                                                                                     | 66 |
| <b>Козлітін Д. О.</b> Щодо змісту особистих немайнових прав організацій мовлення як суб'єктів суміжних прав.....                                                                                               | 69 |
| <b>Колісник А. С.</b> Правові аспекти реалізації договірних зобов'язань у період дії воєнного стану.....                                                                                                       | 71 |
| <b>Конончук Б. Р.</b> Правові аспекти відкритих ліцензій в авторському праві України .....                                                                                                                     | 74 |

|                                                                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Коржинський Р. В.</b> Штучний інтелект у системі цивільних правовідносин .....                                                                     | 77  |
| <b>Котляр О.</b> Колізійне регулювання обігу цифрових активів .....                                                                                   | 79  |
| <b>Коштура Б. В.</b> Захист особистих немайнових прав у взаємодії людини з штучним інтелектом: цивільно-правові аспекти .....                         | 82  |
| <b>Куліш В. О., Фролов М. М.</b> Відповідальність за порушення правил безготівкового грошового обігу .....                                            | 84  |
| <b>Куричак Т. Т.</b> Створення е-нотаріату, як складова трансформації нотаріальної діяльності в Україні.....                                          | 86  |
| <b>Лавриненко А.</b> Повноваження органів опіки та піклування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству .....                             | 87  |
| <b>Левков Є. А.</b> Право на недоторканність житла в умовах цифрової епохи.....                                                                       | 91  |
| <b>Лісовий С.</b> Особливості укладення договору про поділ спільного майна подружжя у державах ЄС .....                                               | 94  |
| <b>Логойда В. М.</b> Проблеми кваліфікації віртуальних активів як об'єктів цивільних прав в Україні.....                                              | 96  |
| <b>Магурін Д. О.</b> Право на донорство в умовах цифровізації.....                                                                                    | 101 |
| <b>Мартишевська М. О.</b> Авторське право і штучний інтелект: чи може ШІ бути суб'єктом авторських прав? .....                                        | 104 |
| <b>Менджул М. В., Андрусь В. С.</b> Проблемні аспекти влаштування дітей без батьківського піклування до патронатних вихователів в умовах війни .....  | 107 |
| <b>Менджул М. В., Бондар С. В., Мацола М. В.</b> Влаштування дітей без батьківського піклування в Україні та країнах ЄС.....                          | 108 |
| <b>Нагорна С. О.</b> Адаптування способів захисту цивільного права до європейських вимог .....                                                        | 111 |
| <b>Онишко О. Б.</b> Право на донорство та його реалізація в Україні та світі.....                                                                     | 113 |
| <b>Панченко С. В.</b> Здійснення переважних прав у договірних зобов'язаннях.....                                                                      | 117 |
| <b>Перепелинська О. С.</b> Корпоративні (морально-етичні) кодекси в системі актів нормотворчості: реалізація особистого права на саморегулювання..... | 120 |
| <b>Петришин Н. А., Грига Н. В.</b> Здійснення особистих немайнових прав іншими особами .....                                                          | 122 |
| <b>Петрова Ю. В.</b> Право на життя: цивільно-правовий аспект .....                                                                                   | 126 |
| <b>Півень О. О.</b> Принципи недоторканності приватного життя та право особи на донорство .....                                                       | 131 |
| <b>Піскор Д. М.</b> Висновок експерта як засіб доказування у справах щодо порушення особистих немайнових прав у цифровому середовищі .....            | 135 |
| <b>Разораєва Д. І.</b> Інститут опіки в умовах цифровізації .....                                                                                     | 137 |
| <b>Ромась Д. С.</b> Виплата компенсації як захід цивільно-правової відповідальності за порушення авторського права.....                               | 141 |
| <b>Ромась М. І.</b> Договірні зобов'язання щодо надання цифрового контенту у цивільному праві.....                                                    | 143 |

|                                                                                                                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Рябенко А. В.</b> Позбавлення права особи на свободу пересування внаслідок збройної агресії РФ проти України.....                                                           | 146 |
| <b>Савченко Є. Ю.</b> Смарт-контракти в договірному праві: виклик традиційним конструкціям? .....                                                                              | 149 |
| <b>Сенюта І. Я.</b> Актуальні питання захисту особистих немайнових прав людини у сфері охорони здоров'я: калейдоскоп новельної практики Європейського суду з прав людини ..... | 153 |
| <b>Сердечна І. Л.</b> Виникнення права на спадкування за законом: теоретичні аспекти .....                                                                                     | 156 |
| <b>Сопівник П. М.</b> Недоторканність сімейного життя.....                                                                                                                     | 158 |
| <b>Степанова Д.</b> Згода особи або її близьких на «посмертне донорство» органів.....                                                                                          | 162 |
| <b>Супронюк В. В., Фролов М. М.</b> Актуальні проблеми визначення віртуальних активів .....                                                                                    | 165 |
| <b>Танасюк О. Є.</b> Ризик як ознака зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок рятування здоров'я, життя та майна фізичної особи .....                            | 168 |
| <b>Товт Т. О.</b> Становлення гарантій щодо захисту праці неповнолітніх у США.....                                                                                             | 171 |
| <b>Тяжкун В. В., Фролов М. М.</b> Співвідношення понять фінансової санкції та фінансового обов'язку .....                                                                      | 173 |
| <b>Федурцьо Н. П.</b> Депортовані та примусово переміщені діти: порушення прав, виклики і перспективи повернення .....                                                         | 175 |
| <b>Форостянова М. І., Фролов М. М.</b> Проблеми та перспективи запровадження електронного чеку у податковому контролі в Україні .....                                          | 177 |
| <b>Харитонова О. І., Харитонов Є. О.</b> Проблеми визначення правового статусу особи у цифровому середовищі.....                                                               | 178 |
| <b>Церковна М.</b> Захист права на особисте життя: окремі питання .....                                                                                                        | 181 |
| <b>Чепис О.І.</b> Цифрова ідентичність у віртуальному просторі: етичні проблеми .....                                                                                          | 184 |
| <b>Шаркова І. М.</b> Принцип добросовісності та протидія зловживанню правом в умовах діджиталізації комерційних відносин.....                                                  | 188 |
| <b>Шимон С. І.</b> Віртуальні активи як специфічні об'єкти права цифрової ери: розбіжності в правничій термінології.....                                                       | 191 |
| <b>Щербаков П. О.</b> Право на недоторканність ділової репутації .....                                                                                                         | 194 |

У Швеції після законодавчої реформи 2019 року, договір про поділ майна подружжя, як і інші майнові угоди повинні бути не тільки укладені в письмовій формі, підписані обома сторонами, але і зареєстрований в компетентному органі Швеції (Агентстві, відповідальному за питання реєстрації актів цивільного стану в Швеції) [6].

У Швеції збережено майновий режим «відкладеної спільної власності» для подружжя, що може бути змінений договором, укладеним до вступу у шлюб, так і у шлюбі. Після розірвання шлюбу, може бути укладено тільки договір про поділ майна. У Швеції передбачено, що розділ майна через розірвання шлюбу може бути здійснений одноразово або послідовно шляхом укладення декількох договорів та поділу майна частково [6].

Більш детальні дослідження дозволять розробити рекомендації щодо удосконалення сімейно-правових та цивільно-правових норм, які регулюють порядок укладення договорів про поділ майна подружжя.

#### Список використаних джерел:

1. Marianne Roth. Property Relations reports by jurisdiction: Austria. URL: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Austria-Roth-.pdf>
2. Frederik Swennen. Property Relations reports by jurisdiction: Update — Belgium. URL: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Belgium-Swennen.pdf>
3. Ingrid Lund-Andersen. Property Relations reports by jurisdiction: Update — Denmark. URL: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Denmark-Lund-Andersen.pdf>
4. Frédérique Ferrand. Property Relations reports by jurisdiction: Update — France. URL: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/France-Ferrand.pdf>
5. Barbara Novak. URL: Property Relations reports by jurisdiction: Update — Slovenia. <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Slovenia-Novak.pdf>
6. Maarit Jänterä-Jareborg, Margareta Brattström. Property Relations reports by jurisdiction: Update — Sweden. URL: <https://ceflonline.net/wp-content/uploads/Sweden-J%3%A4nter%C3%A4-Jareborg-Brattstr%C3%B6m.pdf>

## ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

ЛОГОЙДА ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

доктор філософії в галузі права, викладач кафедри адміністративного,  
фінансового та інформаційного права юридичного факультету  
ДВНЗ «Ужгородський Національний Університет»,  
м. Ужгород, Україна

Розвиток сучасних інформаційних технологій, масштабна цифровізація всіх сфер життя суспільства призвели до появи нових видів економічних активів, які існують виключно у віртуальному просторі, і, як наслідок, до необхідності правового врегулювання їх статусу, зокрема і насамперед з точки зору їх правильної кваліфікації в якості об'єктів цивільних прав. Адже очевидно, що без правильного визначення юридичної природи активу належне юридичне врегулювання правовідносин щодо нього є неможливим, а можливі законодавчі та/або судові помилки будуть пригнічувати розвиток відповідних секторів економіки або загрожувати завданням суттєвих збитків учасникам відповідних правовідносин.

Завдання здійснити правильну кваліфікацію віртуальних активів в якості об'єктів цивільних прав ставилося багатьма вітчизняними і зарубіжними вченими. З урахуванням теми доповіді слід, насамперед, згадати українських дослідників, з-поміж яких даному питанню приділили увагу М. Гребенюк [1], О. Кудь [2], М. Кучерявенко [2], Р. Лук'ячук [1], Р. Майданик [3], А. Овчаренко [5], В. Селезньов [6], В. Скрипник [7], Є. Смичок [2], Є. Харитонов [8], С. Чаплія [9] та цілий ряд інших. Проте це завдання було і залишається непростим для науки з цілого ряду причин.

По-перше, це відносно новий вид об'єктів. Наприклад, на відміну від століттями відомих об'єктів рухомого і нерухомого майна, які, відповідно, вивчалися правовою наукою протягом тривалого часу і дістали ґрунтовне теоретичне висвітлення, законодавче унормування і судове обговорення в десятках мільйонів реальних цивільних / господарських справ по всьому світу, віртуальні активи з'явилися одночасно з засобами цифрової обробки даних (насамперед, комп'ютерною технікою), а значного поширення набули ще пізніше — лише одночасно з початком масового використання мережі Інтернет. Нагадаємо, що перший комп'ютер (т. з. ABC — комп'ютер Атанасова-Беррі) було створено у 1942 році у Сполучених Штатах Америки в наукових цілях (на теренах України — у 1950 р., до речі у м. Києві, групою дослідників під керівництвом академіка Лебедева), однак у широкий вжиток ця техніка почала запроваджуватися лише з кінця 1970-х — початку 1980-х років (на теренах України, знову ж таки, майже на десятиліття пізніше). Мережа Інтернет, точніше її прототип, також створена лише 29.10.1969, а початок масового її використання у всесвітньому масштабі відбувся на зламі тисячоліть. Відтак, ані реальний цивільний обіг, ані правова наука ще не мають достатньо тривалого емпіричного досвіду роботи з цими об'єктами та і кількість відповідних теоретичних досліджень, хоч і активно зростає, та все ж ще залишається вкрай обмеженою.

По-друге, і це теж впливає з новизни даного явища, сама система віртуальних активів переживає період зародження і становлення, а значить відбувається її бурхливий екстенсивний розвиток, коли дуже швидко з'являються все нові і нові види і підвиди віртуальних активів, за глибикою і детальною класифікацією і кваліфікацією яких юридична наука ще просто не встигає. Доменні імена, віртуальні валюти, в тому числі криптовалюти як окреме фінансово-технологічне явище, різного роду ігрові активи, облікові записи, твори цифрового мистецтва, віртуальні токени різних видів — і цей перелік далеко не є виключним. Якись види активів мають загальноекономічне значення, інші мають цінність лише в певних екосистемах (наприклад, іграх).

Зрештою, по-третє, з двох вищевказаних причин впливає те, що існує і розбіжність між дослідниками в питанні правильності класифікації і кваліфікації віртуальних активів — варто це робити дуже деталізовано, аби чітко врегулювати правовий статус всіх відповідних активів, чи навпаки — варто це зробити на досить високому рівні узагальнення, аби не обмежувати розвиток даного технологічного феномену через регулювання, яке може бути зручним для того переліку віртуальних активів, що його ми бачимо сьогодні, але частково чи повністю непридатним для того стану розвитку технологій, який ми можемо побачити вже у найближчому майбутньому.

Україна в питанні юридичної кваліфікації віртуальних активів пройшла суттєву трансформацію за останні 10 років, що можна прослідкувати на прикладі тих же криптовалют. Від розгляду їх як грошового сурогату [10], до кваліфікації їх як «іншого майна» (в розумінні попередньої редакції ст. 177 ЦК України), згодом як «нематеріального блага» (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи») і, зрештою, як «цифрової речі» (сучасна редакція ст. 177 ЦК України).



Саме певна суперечність між двома останніми варіантами може становити проблему не тільки теоретичного, але і практичного характеру в Україні, з огляду на таке.

Спочатку визначимося з хронологією прийняття відповідних норм права українським законодавцем. Закон України «Про віртуальні активи» №2074-IX, який спочатку було заветовано Президентом України, було остаточно прийнято (підписано) 17.02.2022. Однак відповідно до п. 1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» закон набирає чинності лише з «дня набрання чинності законом України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами, але не раніше дня опублікування цього Закону». Станом на кінець квітня 2025 року закон України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами ще не приймався, отже Закон України «Про віртуальні активи» до цих пір не є чинним, що і відображено на сайті ВР України у картці відповідного закону [11]. Однак відповідний законопроект вже розроблено<sup>7</sup>, а отже можна припустити, що Закон України «Про віртуальні активи» все ж набуде чинності у осяжному майбутньому.

Зазначений закон надає наступне визначення віртуальних активів (ст. 1):

«1) *віртуальний актив* — нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав;»

З іншого боку, 03.09.2023 набув чинності Закон України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав» №3320-IX від 10.08.2023, яким викладено в новій редакції ст. 177 ЦК України «Види об'єктів цивільних прав» та введено до кодексу нову ст. 179 «Поняття цифрової речі».

Вказаний закон ввів у науковий і практичний обіг поняття цифрової речі, як окремого виду об'єктів цивільних прав, і дав їй таке визначення (ст. 179):

«1. *Цифровою річчю* є благо, що створюється та існує виключно у цифровому середовищі та має майнову цінність.

*Цифровою річчю* є віртуальні активи, цифровий контент та інші блага, щодо яких застосовуються положення частини першої цієї статті.»

Абсолютно очевидно, що категорії віртуальних активів і цифрової речі співвідносяться як частина і ціле — це впливає з переліку підвидів цифрових речей, наведеному в ч. 1 ст. 179, де віртуальні активи є лише одним з можливих варіантів. Хоча, справедливості заради, варто відзначити, що визначення цифрової речі і віртуальних активів значною мірою перетинаються і створюють суттєві складності при їх диференціації — і в одному випадку, і в другому по суті виділяються дві однакові кваліфікаційні ознаки: майнова цінність / вартість та існування в цифровому середовищі / електронна форма. Вжиті слова формально різні, але по суті позначають ті самі явища, тому важко буде мотивувати, чому якийсь об'єкт буде підпадати під визначення цифрової речі і при цьому не зможе бути підведений під визначення віртуального активу, а бути (за формулою ст. 179) «іншим благом, щодо якого застосовуються положення частини першої цієї статті». Такий підхід до визначення цивільно-правових катего-

рій навряд чи дозволяє чітко диференціювати різні підвиди об'єктів цивільних прав в рамках такої категорії, як цифрова річ. Ймовірно, варто замислитися щодо доцільності удосконалення наведених у вказаних нормативних актах визначень віртуальних активів та/або цифрових речей.

Якщо ми визначилися, що віртуальні активи — це підвид цифрової речі, то виникає інше проблемне питання. З одного боку, ст. 179 ЦК України називає цифрову річ благом, очевидно маючи на увазі благо нематеріального майнового характеру. З іншого боку, ст. 177 ЦК України окремо іменує цифрові речі і інші нематеріальні блага, а глава 15 ЦК України «Нематеріальні блага» про будь-який підвид цифрових речей взагалі не згадує, регулюючи лише об'єкти інтелектуальної власності, інформацію та особисті немайнові блага. Тобто, як уявляється, ЦК України вважає віртуальні активи (цифрові речі) і нематеріальні блага дещо різними об'єктами цивільних прав, які, відповідно, мають кожен своє, специфічне правове регулювання. Щодо такого регулювання ч. 2 ст. 179 ЦК України встановлює, цитує :

«2. *Особливості правового режиму цифрових речей визначаються законом. До цифрових речей застосовуються положення цього Кодексу про речі, якщо інше не встановлено цим Кодексом, законом або не випливає із сутності цифрової речі.*»

Тобто, якщо до 03.09.2023, в умовах попередньої редакції ст. 177 ЦК України, віртуальні активи коректніше всього було відносити до такого виду об'єктів цивільних прав, як «інше майно»<sup>8</sup>, то з 03.09.2023 до віртуальних активів, як підвиду цифрових речей, застосовується правовий режим речі. Однак після набрання чинності Законом України «Про віртуальні активи», кваліфікація даного об'єкту буде скоригована і віртуальні активи (якщо до закону не внесуть зміни) почнуть розглядатися виключно як нематеріальні блага. Оскільки норма ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи» буде спеціальною щодо норм ст. 177, 179 ЦК України (1), однорівневою з ними з точки зору ієрархії нормативно-правових актів (обидва — закони України) (2), а також такою, що набрала чинність пізніше (3), то за принципами *lex posterior derogat lex priori* і *lex specialis derogat lex generali* застосуванню підлягатиме ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи». Тобто цивільно-правова кваліфікація віртуальних активів як об'єкту цивільних прав зафіксується як нематеріальне благо і до віртуальних активів не зможуть застосовуватися положення ЦК України щодо речі, оскільки це прямо суперечитиме закону.

Проте застосування до всіх типів віртуальних активів правового режиму нематеріальних благ є явно помилковим як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Запропонований ЦК України режим речі / цифрової речі є більш вдалим рішенням, хоча і потребує подальшої юридичної деталізації на законодавчому рівні. Формулювання ст. 179<sup>1</sup> ЦК України передбачає більш гнучкий підхід до правового режиму віртуальних активів, оскільки пропонує не жорстку прив'язку будь-якого їх виду до правового режиму речі, а встановлює можливість відступу від такого режиму в конкретних законах або навіть без деталізації на рівні закону, якщо інший (більш доречний) підхід впливає з самої суті того чи іншого виду цифрової речі. Як приклад, автор у власному дисертаційному дослідженні, захищеному в 2022 році, обґрунтовував доцільність прирівняти такий вид віртуальних активів, як криптовалюта, до грошей, з наданням їм статусу приватних грошей як антипода, але водночас і аналогу грошей фіатних, з огляду на використання

<sup>7</sup> Законопроект №10225-д зареєстровано у ВР України 24.04.2025 і він отримав висновок профільного парламентського комітету 25.04.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56271> (прим. авт.)

<sup>8</sup> З цього приводу є окреме дисертаційне дослідження автора «Криптовалюти як об'єкт цивільних прав: порівняльно-правовий аналіз», тому детальну аргументацію тут не наводимо (прим. авт.).

криптовалюти в цілях, аналогічних використанню фіатних грошей (засіб обміну, платежу і нагромадження, міра вартості).

В свою чергу, якщо зміни до Закону України «Про віртуальні активи» не будуть внесені і після набрання ним чинності правова кваліфікація віртуальних активів таки буде вкотре змінена, це високоймовірно призведе до застосування до правовідносин з приводу віртуальних активів не завжди релевантного юридичного інструментарію, в тому числі некоректного визначення можливих способів судового захисту прав зацікавлених осіб. Подібна законодавча нестабільність, коли правовий режим окремих видів віртуальних активів за 10 років зміниться вже вчетверте, не сприятиме стабільності цивільного обороту і змушуватиме учасників економічної діяльності бути вкрай обережними з інвестуванням в цифрові рішення через недостатню правову захищеність внаслідок суперечливості законодавства. Допустити подібних наслідків не можна, тому, при прийнятті Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами» обов'язково потрібна фахова дискусія щодо можливої доцільності одночасного внесення змін до Закону України «Про віртуальні активи», де в ст. 1 варто прямо вказати, що віртуальний актив — це цифрова річ, аби даний закон при набранні чинності не зробив крок назад від сучасної редакції Цивільного кодексу України і не дестабілізував правове регулювання даного технологічного явища.

#### Список використаних джерел:

1. Гребенюк М.В., Лук'янчук Р.В. Правовий режим криптовалют: досвід ЄС. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. №4. С. 310–323. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs\\_2017\\_4\\_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuvs_2017_4_29)
2. Кудь О. О., Кучерявенко М. П., Смичок Є. М. Цифрові активи та їх правове регулювання у світлі розвитку технології блокчейн: монографія. Харків: Право. 2019. 232 с.
3. Майданик Р. А. Цифрова річ як майно та її оборотоздатність. Цивілістична платформа. 2025. №1 (4). С. 19-59. URL: <https://doi.org/10.69724/2786-8834-2025-4-1-19-59>
4. Селезньов В. Є. Проблеми правового регулювання цифрових валют у ЄС. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 189–192. URL: [http://apnl.dnu.in.ua/4\\_2017/44.pdf](http://apnl.dnu.in.ua/4_2017/44.pdf)
5. Овчаренко А. Правове регулювання віртуальних активів та криптовалют в Україні: сучасний стан і перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. Випуск 4/2020. С. 201–202. URL: [http://www.lsej.org.ua/4\\_2020/49.pdf](http://www.lsej.org.ua/4_2020/49.pdf)
6. Селезньов В. Є. Проблеми правового регулювання цифрових валют у ЄС. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 189–192. URL: [http://apnl.dnu.in.ua/4\\_2017/44.pdf](http://apnl.dnu.in.ua/4_2017/44.pdf)
7. Скрипник В. Місце криптовалют в системі об'єктів цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. №8/2018. С. 38–43. URL: <http://www.pgpr-journal.kiev.ua/archive/2018/8/9.pdf>
8. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Цивілістичні категорії доби інформаційного суспільства у національній доктрині приватного права: правовідносини. // *Юридичний журнал «Право України»* — Київ. — №1. — 2019. — С. 136–153.
9. Чаплян С. Є. Правовий статус криптовалют. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. №2. с. 148-165. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt\\_2018\\_2\\_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2018_2_17)
10. Лист НБУ «Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти / криптовалюту» Bitcoin» від 10.11.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14#Text>
11. Закон України «Про віртуальні активи» №2074-IX від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20/card2#Card>



Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ  
ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ОСОБИ ТА ПРАВ  
НА ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ**

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції  
(10 травня 2025 р., Ужгород — Піза)

Загальна редакція: проф. С.Б. Булеци, проф. М.В. Менджул

Коректура авторська

Верстка: Андріяна Дербак  
Дизайн обкладинки: Валентин Казаков

Підписано до друку 05.06.2025. Формат 60х84/16. Умов. друк. арк. 11,6.  
Гарнітура Myriad Pro. Друк офсетний. Наклад 150 прим. Замовл. № 273К.

Оригінал-макет виготовлено та видруковано:  
ТОВ «РІК-У», 88006, м. Ужгород, вул. Карпатської України, 36  
*Свідцтво: серія ДК № 5040 від 21.01.2016 р.*

**П 69      Проблеми правового регулювання забезпечення особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації:** матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (10 травня 2025 р., Ужгород — Піза) / Ужгородський національний університет; за заг. ред. проф. С. Б. Булеци, проф. М. В. Менджул. Ужгород, 2025. 200 с.

ISBN 978-617-8390-95-2

У науковому збірнику опубліковано матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми правового регулювання забезпечення особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації», що відбулася 10 травня 2025 р. у змішаному форматі на базі двох університетів — Ужгородського національного університету та університету м. Піза, Італія.

Для наукових та науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, студентів правничого напрямку, юристів-практиків, усіх, хто цікавиться питаннями юриспруденції.

УДК 347.121.2:004.946(477+4)